

Handläggare
Camilla Berner
Telefon: 08-50846463

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 1 oktober 2024

Yttrande över Motion om ett språklyft inom äldreomsorgen

Remiss från Kommunstyrelsen, dnr KS 2024/158

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att som svar på remissen hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Motionen om ett språklyft i äldreomsorgen ställdes till kommunfullmäktige i januari 2024. Motionen är skriven av ledamöter från Sverigedemokraterna (SD) och lyfter frågan om språkkunskaper och nivå på dessa bland medarbetarna i stadens äldreomsorg. Motionärerna menar att många medarbetare har alltför bristfälliga kunskaper i svenska och att det riskerar att skapa otrygghet och dålig kvalitet i verksamheten.

För att komma tillrätta med problemet vill motionärerna att staden intensifierar sitt arbete med språklyftet bland medarbetare i äldreomsorgen. De menar att samtliga medarbetare ska ha betyg i svenska eller svenska som andraspråk 1. De vill också att kraven höjs till svenska eller svenska som andraspråk 2. För att säkerställa tillräcklig språknivå ska verksamheterna använda språktest vid nyrekrytering av personal. Motionen menar att verksamheten ska schemalägga personal med mycket goda språkkunskaper i svenska vid samtliga arbetspass tills övriga punkter uppnåtts.

Arbetsmarknadsförvaltningen håller med om att goda språkkunskaper är viktiga för god omsorg med hög kvalitet. Arbetet med språklyftet ska fortsätta att fokusera på det funktionella yrkesspråket som behövs i jobbet och ett språkutvecklande arbetssätt i den dagliga verksamheten. Ett betyg i en gymnasiekurs motsvarar inte alltid en reell och funktionell språkkunskap.

Arbetsmarknadsförvaltningen förordar inte språktester vid rekrytering. Arbetsgivare bör istället ha en tydlig plan för hur arbetsplatsen ska arbeta med språkutveckling med både befintliga

och nyanställda medarbetare. Äldreförvaltningen, stadens personalstrategiska avdelning och stadsdelsförvaltningarna bör agera tillsammans och med ett holistiskt förhållningssätt ha en tydlig plan för arbetet med språkutvecklande arbetsätt, värdegrund och bemötande.

Bakgrund

Sverigedemokraterna har ställt en motion till kommunfullmäktige angående ett språklyft i äldreomsorgen. Kommunfullmäktige har remitterat motionen till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Ärendet

Motionärerna menar att många medarbetare i stadens äldreomsorg har alltför bristfälliga kunskaper i svenska och att det kan leda till otrygghet för brukarna. Av den anledningen menar motionärerna att medarbetarna i äldreomsorgen därför behöver bli fler och mer kvalificerade med mycket goda kunskaper i svenska. Motionärerna anser att staden måste intensifiera sitt arbete med språklyftet inom äldreomsorgen så att samtliga omsorgsgivare i verksamheterna uppnår en språklig nivå som motsvarar godkänt betyg i kursen svenska eller svenska som andraspråk 1 på gymnasial nivå men att strävansmålet ska vara godkänd nivå i svenska eller svenska som andraspråk 2 på gymnasial nivå.

Mot bakgrund av detta föreslår motionären att kommunfullmäktige ska besluta att ge berörda nämnder i uppdrag:

1. Att säkerställa att samtliga omsorgsgivare enligt SoL och LSS ska uppnå svenska som andraspråk 1.
2. Att verka för att höja språkkraven i äldreomsorgen till svenska som andraspråk 2.
3. Att implementera språktest vid nyrekrytering av personal.
4. Att tills ovanstående uppnåtts verka för att det ska finnas personal med mycket goda språkkunskaper i svenska vid samtliga arbetspass.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben i samråd med Vuxenutbildning Stockholm och äldreförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen är medveten om att många medarbetare inom äldreomsorgen saknar tillräckliga kunskaper i svenska och har sedan flera år tillbaka ett gott samarbete med äldreförvaltningen för att förändra detta. Det är självklart viktigt att medarbetare både förstår och kan göra sig förstådda i kommunikation med chefer, kollegor, brukare och anhöriga. Sedan flera år genomför vi därför språklyftet där sfi-lärare leder språkundervisning för medarbetare i stadens äldreomsorg. Fokus är

bland annat muntlig kommunikation, skriftlig dokumentation och andra språkliga färdigheter som krävs i jobbet som undersköterska eller vårdbiträde. Genom språklyftet når vi medarbetare som behöver mycket stöttning för att kunna arbeta systematiskt med sin språkutveckling på jobbet och deras chefer. Syftet med språklyftet är att ge individen ett funktionellt språk som är användbart och begripligt i de situationer där språket ska användas.

Arbetsmarknadsförvaltningen har även ett pågående projekt som arbetar med att komplettera medarbetares formella kompetens för skyddad yrkestitel undersköterska där godkänd nivå i svenska ingår.

Höjt språkkrav till svenska som andraspråk 2

Arbetsmarknadsförvaltningen menar att det i större utsträckning gynnar kvaliteten i äldreomsorgen att språkutvecklingen fokuserar på det yrkesspråk som behövs snarare än abstrakta betygskriterier i en gymnasial kurs. Socialstyrelsen presenterade under 2023 ett språkbedömningsstöd till verksamheter inom äldreomsorg. I materialet gör Socialstyrelsen bedömningen att nivå B2 enligt den gemensamma europeiska referensramen för språk, GERS, är nödvändig för undersköterskeyrket. Nivå B2 motsvarar självständig språkanvändare där språkanvändaren har ett stort ordförråd och förmåga att använda relativt komplexa strukturer. Stödmaterialet utgår från Socialstyrelsens kompetensmål för undersköterska och kopplar dem till vilken språkförmåga som behövs för att nå respektive mål.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill understryka att uppgiften att uppnå gymnasial nivå i svenska för en andraspråkstalare som kommit till Sverige i vuxen ålder kan vara svår och lång.

Förutsättningar såsom skolbakgrund och tidigare studievana spelar en avgörande roll för hur och i vilken takt språkinläringen sker. Många av de anställda inom äldreomsorgen kom till Sverige med kort tidigare skolbakgrund och har arbetat länge och därför tappat mycket av sin studieteknik. Arbetsmarknadsförvaltningen anser därför att det vore mer rimligt och kvalitetshöjande att fokusera på att stärka språkförmågan utifrån de behov av språk som finns i yrket.

En avgörande faktor för att språklyftet ska ge önskade effekter är att medarbetarna kontinuerligt ges möjlighet att utveckla språket i en språkutvecklande miljö på arbetsplatsen. Genom språklyftet ser vi i många fall en arbetsmiljö som inte är tillräckligt språkstimulerande och där språkutvecklande arbetssätt inte prioriteras.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att äldreomsorgen behöver tid och resurser för att utveckla och stärka sitt språkutvecklande arbetssätt, inte bara genom utbildning utan också när det gäller mötesformer, språkstödande insatser vid till exempel

dokumentation och kollegialt stöd i att använda och utveckla språket på olika sätt. Varje medarbetare bör ha en individuellt utformad studieplan för att uppnå de kompetenskrav som finns på yrket.

Arbetsmarknadsförvaltningens lärdomar från språklyftet och genom det projekt som just nu bedrivs i vår regi är att det ofta finns andra faktorer än enbart brister i språkförmågan som skapar problem i kommunikation på arbetsplatsen. Det handlar om värdegrund, bemötande och att ha ett salutogent förhållningssätt, faktorer som är svåra att upprätthålla i en stressad verksamhet med personalbrist.

Språktester

Arbetsmarknadsförvaltningen ser inte att språktester är rätt väg för att komma tillrätta med personalens bristande språkkunskaper. I många fall ger ett test en alltför ensidig bild av individens kompetens och språkförmåga. Att höja språkraven vid rekrytering leder sannolikt inte till att det blir fler sökande med högre språkkunskaper och att välja bort dem som inte når kraven kan istället resultera i att det inte finns tillräckligt med personal. Arbetsgivare bör istället ha en tydlig och evidensbaserad plan för hur arbetsplatsen ska arbeta med språkutveckling med både befintliga men också nyanställda medarbetare. Äldreförvaltningen, stadens personalstrategiska avdelning och stadsdelsförvaltningarna behöver agera tillsammans för att göra jobbet och arbetsplatserna mer attraktiva. Arbetsmarknadsförvaltningen menar att rekryteringen bör fokusera på att nå dem som har förutsättningar att nå en högre språklig nivå genom insatser parallellt med arbetet och därigenom få behörig och kompetent personal.

Bemanning

Arbetsmarknadsförvaltningen har varken kunskap eller insyn i hur bemanning och schemaläggning av äldreomsorgens personal bör gå till och avstår från att uttala sig i frågan.

Karina Uddén
Arbetsmarknadsdirektör
Arbetsmarknadsförvaltningen

Pernilla Unell
Tf. Utvecklingschef
Arbetsmarknadsförvaltningen

Bilaga

1. Remiss av Motion om ett språklyft inom äldreomsorgen, KS 2024/158

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2024-09-18
Pernilla Unell, Tf. Utvecklingschef	2024-09-18